

emprenem

COMERÇOS

✎ MARTA RODRÍGUEZ CARRERA

🕒 08/11/2020

Les dames de ferro de Martorell

La novena generació d'una mateixa família regenta una ferreteria gairebé tres cops centenària, que va començar com a taller de ferreria

El ferro a la sang. Ho diuen rient, però les germanes Mireia i Janina Nolla i Bacarisas han mamat el mineral des del bressol. Elles són la novena generació que es posa darrere del taulell de la Ferreteria Bacarisas de Martorell, un negoci que es remunta al 1748, el mateix any que es van acabar les obres de l'arsenal de la Ciutadella. Miquel Esplugas havia après l'ofici de ferrer a Barcelona i va establir un petit taller, entre l'Ajuntament i el Pont del Diable, al mateix edifici on avui les seves hereves enllacen la vida domèstica i la laboral.

En aquesta família l'ofici i el negoci s'ha passat de pares a fills i, en les últimes tres generacions, de mares a filles. A cal Ferreret, el nom popular com encara es coneix la casa avui dia, es feien i venien les ferradures, peces per a les arades, premses per al vi o eines del camp que demanava

un món preindustrial en una vila com Martorell, consagrada a l'agricultura. "Era un negoci de ferrer de martell", diu Santi Nolla, que fins que es va jubilar va fer equip amb la seva dona Maria Eulàlia i la cunyada, Montserrat Bacarisas. Ja al segle XIX el negoci es va adaptar als nous temps: a la forja s'hi van afegir productes manufacturats de la ferreteria moderna, però també galledes o olles. Així es va crear una incipient botiga que serà la que finalment ha sobreviscut. A principis del segle XX, el cognom Esplugas va perdre en favor de Bacarisas, que era com es deia un jove ferrer que es va casar amb la pubilla de la casa. "Sempre he pensat que ens hauríem de dir Esplugas i no Bacarisas, i em sap greu que el canvi fos per un gendre", lamenta Santi Nolla, que també va ingressar a la família per la via matrimonial.

Tot i aquest triomf del patriarcat, des de llavors són les dones de la família les que han tirat endavant el negoci. "A la Guerra Civil van haver de tancar el taller perquè els van expropiar tot el ferro", rememora Mireia Nolla. Va ser un cop brutal i les Bacarisas van recomençar de zero. Van saber aprofitar l'esclat del boom industrial de les dècades dels 60 i 70 per convertir-se en subministradors de la ferreteria de les multinacionals i pimes que s'instal·len al municipi. La botiga despatxa "meitat i meitat" al petit consumidor i a la indústria.

El tancament d'empreses i la crisi de la construcció els va impactar, però asseguren que el pitjor de tot és haver de competir amb internet. "Google ens ha anul·lat", es lamenta Janina Nolla. Ella assenyala que hi ha clients que van a la botiga per veure el producte que finalment compraran en una plataforma virtual, i d'altres que "ja venen aconsellats per les xarxes". Ara bé, per contra, hi ha una clientela fidel, atreta per aquest assessorament -l'ofici- i la confiança de trobar el que es busca entre les 50.000 referències a la venda. "Venen nets i besnets de clients", diu Mireia Nolla.

La seva història explica la transformació industrial de Catalunya i Martorell des de l'any 1748

El relleu de la mare Maria Eulàlia a les filles es va fer de manera natural perquè, com diu la Janina, "aquí el negoci no l'agafes: t'hi trobes". De petites hi passaven hores fent els deures i jugant mentre els pares i la tieta anaven atrafegats entre cargols i factures. Un consell matern ("les cases pugen i baixen, però uns estudis no us els prendrà ningú") les va dur a la universitat, però cap d'elles ha exercit del que va estudiar. "El ferro se't fica dins", proclama la Janina, que recorda que es va estrenar amb una feina "temporal per informatitzar el sistema".

Ella és la que porta més el vessant econòmic i financer, i la Mireia s'ha concentrat més en el tracte de cara al públic, tot i que "tothom fa de tot". Tenen en nòmina nou treballadors i lamenten que s'hagi perdut la figura de l'aprenent, clau per mantenir l'ofici.

Reconeguda per la seva història més que centenària, la botiga conserva uns antics calaixos de fusta reciclada on es guarden els cargols i les peces més petites, un arc medieval i un taulell vell que han de conviure amb la silicona i els metacrilats de les pantalles contra el covid. Si en una cosa coincideixen joves i grans és en conservar l'estil tradicional, malgrat que això els afegeixi un maldecap per adaptar-lo a les estrictes normes de seguretat. De la filosofia dels avis també conserven l'esperit del cooperativisme, avui sota la marca Optimus, i que els serveix per fer pinya amb altres ferreteries sense deixar de ser, diuen, una botiga "100% familiar".